

**TURÁN GYÖRGY:
JEDLIK ÁNYOS (1800–1895) TANÍTVÁNYA,
KUNC ADOLF (1841–1905)**

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai,
Király Árpád vezetésével.**

*„Istent és hazát szolgálni nemzeti nevelés által.”
(Kunc Adolf)*

Kunc Adolf 1841. december 10-én született a Vas megyei Hegyhát kisközségben; édesapja uradalmi erdőtiszt volt. Mivel szülei korán meghaltak, az igen értelmes árva neveltetéséről nagynénje gondoskodott, aki először a keszthelyi, majd a szombathelyi premontrei gimnáziumba iratta be; az első osztályt ugyanis Keszthelyen végezte, majd tanulmányait Szombathelyen folytatta és fejezte be. Bizonyítványai szerint „feddhetetlen viselkedésű, ernyedetlen szorgalmú” diák volt – ahogyan ezt a szombathelyi gimnázium évkönyvében olvashatjuk.

Itt és ekkor érlelődött meg benne a gondolat, hogy a szerzetesi pályát választja; ennek megfelelően 1857-ben, 16 éves korában a csornai premontrei rend tagjai közé lépett, még gimnáziumi tanuló korában; különösen a természettudományi tárgyakban és matematikában ért el kiváló eredményt és 1860-ban „dicséretes” osztályzattal teszi le az érettségi vizsgát. Ezután Szombathelyen és Jászóvárott teológiai tanulmányokat folytat, majd ezek befejeztével 1864 augusztusában szentelik pappá; de ezt megelőzően már több éve működik tanárként, előbb Keszthelyen, majd Szombathelyen. A keszthelyi premontrei gimnázium akkori igazgatója, Pintér Endre olyan jellemzést adott Kunc Adolfról, amely az ő egész további életpályájára is érvényes: „Több tantárgyban alapos ismereteit, mély belátását fokozatosan gyarapítva... tanulóinak úgy fejtegette, hogy azok az előadottakat minden nehézség nélkül felfogva, könnyedén utánamondották, majd maradandó eredménnyel elsajátították.”

Kevés tudósról lehet elmondani, hogy egyben kiváló pedagógus is! Érettségijét követően Kunc Adolf a Tudományegyetem bölcsészkarán folytatta tanulmányait, és itt 1867-ben matematikából és fizikál tanári vizsgát tett, majd 1869-ben megszerezte a doktori fokozatot is.

És itt álljunk meg egy pillanatra! Mert ezidőtájt nem más volt a Tudományegyetem fizikaprofesszora, mint Jedlik Ányos, aki ez idő tájt írta be aranybetűivel nevét örökre az elektrotechnika világtörténetébe. És Kunc Adolf Jedlik egyik legkedvesebb tanítványa volt! Mi sem bizonyítja ezt jobban, mint hogy Jedlik saját kezűleg az alábbi szöveget írta be Kunc Adolf minősítésébe: „Kitűnő szorgalommal és előmenetellel végezte tanulmányait; a gyakorlatok elvégzésében igen szorgalmas volt.” Nem csekély elismerés ez a szigorú követelményeket támasztó professzor – Jedlik Ányos – részéről.

Mindezt pedig Kunc Adolf a „docendo discimus” elv gyakorlati megvalósítása során végezte, hiszen tanulmányainak ideje alatt egyidejűleg tanított is – már 1867-től – a

szombathelyi premontrei gimnáziumban, amelynek 1874-ben igazgatója lett, és e tisztét tíz évig, 1884-ig töltötte be.

Ugyanezen év június 14-én ugyanis megválasztották a Csornai Premontrei Kanonokrend prépostjává, s ugyanezen napon lett Szombathely város országgyűlési képviselője is.

1894-ben avatja fel a Szombathelyi Premontrei Főgimnázium ma is álló új épületét; a telek, az épület és a felszerelés összesen 160 ezer aranykoronába került. Az épületben egy teljes emeleti szárnyat rendeztek be a fizikai és kémiai oktatás számára. 1894-ben báró Eötvös Loránd vallás- és közoktatásügyi miniszter jelentésében Hidasi Kornél megyéspüspök áldotta meg az új intézményt, míg az avatóbeszédet Kunc Adolf prépost tartotta. Elmondhatjuk – Horatius után szabadon –, hogy „exegit sibi monumentum aere prennius” – időtálló emléket hagyott ezzel is maga után. De nevéhez fűződik a csornai anyaegyház épületének barokk stílusban történt átépítése és a türjei románkori templom felújítása is.

Nem szerette a nyilvános szereplést, inkább a magányt kedvelte. Élete alkonyát nagyrészt a premontreiek ősi zalai birtokán töltötte. Keszthelyen érte a halál 1905. szeptember 14-én. Kívánságára Türjén temették el.

Kunc Adolf emberi arculatának bemutatására talán az a nekrológ a legalkalmasabb, amelynek egykori rendtársa – az én egykori szeretett tanárom –, Vadász Norbert a szerzője. Ebből idézzük:

„Ritka tudományos képzettségével a legkiválóbb egyéni tulajdonok párosultak: fennkölt, szabad, modern gondolkodás, szerénység, igazságszeretet, feddhetetlen jellem s ami a legmeghatóbb: a végtelen jószívűség. Aki akár csak egyszer látta Őt, leolvashatta finomvonású arcáról, örökké mosolygó szemeiről, hogy Ő a »szív embere«, aki még gondolatait is érzelmein szűri kersztül... arcán ott bujkál... a szelíd komolyság...”

A XIX. század technikai és ipari forradalmának „lelketlensége” egyáltalán nem tükröződik Kunc Adolf tanári munkájában. Nála a technika nem „épül rá” az emberre, nem szorítja háttérbe az emberi indíttatásokat a tudomány. Ez az egyoldalúság az ő tudományos és nevelő munkájában nincs jelen; noha „naprakészen” követi kora műszaki újdonságait, sőt azok csúcán áll, ám törekvései célját az határozza meg, hogy nem engedi szembefordulni a technikában rejlő lehetőségeket az ember magasabbrendű szellemi-erkölcsi igényeivel.

E tekintetben neve és tevékenysége szorosan kapcsolódik a Gothard fivérekével. Gondolunk itt egyrészt Foucault híres, a Föld forgását szemléltető ingakísérletének a szombathelyi székesegyház kupolája alatti megismétlésére, másrészt a Szombathely–Ógyalla közti telefonkapcsolat létrehozására. A nagy visszhangot kiváltó ingakísérleten – amelyet a székesegyház zsfőléig megtöltő közönség előtt végzett el 1891-ben – Jedlik Ányos is jelen volt.

Méltatásunk befejezéséül ismét csak Vadász Norbertet idézzük:

„Évtizedeken át mélyen érző szíve egész melegével, nagytudású elméje összes erejével igaz vallásosságra, önézetre és tettekben megnyilvánuló hazaszeretetre nevelte, tanította az ifjúságot, hogy az emelt fővel léphessen ki az Életbe!”